



OMIŠKA DUKALA. Split, Državna uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine

kao *Castrum Musculum* (*Castelmuschio*). U doba kneza Ivana i Nikole Frankopana O. se učvršćuje jakim zidinama, gradi se kaštel, vodosprema i obrambena kula 1476. Na ruševinama kaštela izgrađena je škola, a kula je preuređena za stanovanje 1910. Od 1480. O. je pod mlet. vlašću; iz toga je razdoblja i potopljena galija otkrivena u Omišaljskom zaljevu (istraživanja 1977). — Kao sjedište ladanjskoga kaptola O. se spominje 1213.

Najvažniji je spomenik romanička zborna (sada župna) crkva *Uznesenja Marijina* (*Stomarina*), temeljito obnovljena i proširena (transept, kapele,

ONOFRIO DI GIORDANO DELLA CAVA, *Velika česma* u Dubrovniku



kupola i svetište) u XVI. st.; na pročelju se nalazi prozorska rozeta koju je izradio »meštar Sinoga«; u luneti iznad vrata je reljef s prikazom križa i palmi u stilu predromaničke ornamentike. U crkvi su kameni amboni s romaničkom dekoracijom; renesansni drvorezbareni oltarni retabl s plitkim reljefima venec. je provenijencije (utjecaj Sansovina). U XVII. je st. ispred retabla podignut kameni oltar, od 1973. smješten u kapelu »od Duš«, sagrađenu 1525. Na oltaru Srca Isusova nalazi se triptih Jacobella del Fiorea iz XV. št. Kiparska radionica V. Matkovića sagrađila je oltar Sv. Terezije 1938; kupolu je freskama oslikao Ivan Volarić 1929. Zvonik crkve gradili su 1533—36. »mešter Pero iz Omišlja i mešter Andrija iz Kotora«. — Na trgu pred gradskom ložom iz XVI. st. nalazi se kapela Sv. Jelene, pregrađena 1458. u inačici vinodolsko-krčke gotike; u kapeli je lapidarij (natpis iz Fulfinuma i dr.). Na Dupcu je romanička kapela Sv. Antuna Padovanskoga s predvorjem iz XVII. st.; na obližnjemu Vozu kapela Sv. Josipa iz 1784. — U pristanišnoj zgradi Aerodroma »Rijeka« kraj Omišlja na zidu je kameni mozaik, rad O. Glihe iz 1970.

LIT.: V. Ruševljanin, Drevne ruševine »Mira« u Sepnu kod Omišlja na otoku Krku, Krčki zbornik, 1972, 5. — Ista. Ranorimska nekropola u uvali Sepen kod Omišlja na otoku Krku, Diadora, 1973, 6. — D. Rendić Miočević, Novootkriveni Domicijanov natpis o fulfinskom vodovodu, VjAM, 1974, 8. — R. Matejčić, Otkriće fulfinskog natpisa, Krčki zbornik, 1976, 7. — M. Bolonić i J. Žic Rokov, Otok Krk kroz vjekove, Zagreb 1977. — A. Šonje, Starokršćanska bazilika kod Omišlja na otoku Krku, Krčki zbornik, 1990, 15. — Ra. Mat.

OMIŠKA DUKALA, iluminirana isprava iz 1579. o uspjehu omiških građana u borbi oko ponovnoga dobivanja nekih starih povlastica. Pisana i oslikana u Veneciji, čuva se u Regionalnome zavodu za zaštitu spomenika kulture u Splitu. Pergament ukrašen pozlaćenom bordurom u koju su ukomponirani medaljoni s obiteljskim gradskim grbovima, tur. i eur. oružje, trublje, cvjetni ukrasi i dr. Na donjem su dijelu isprave nalijepljena dva minijturna portreta (ulje na pergamentu), popraćena obiteljskim grbovima. Minijature su vjerojatno rađene u krugu Bassana ili Tintoretta.

LIT.: A. Simić-Bulat, Omiška dukala, Prilozi — Dalmacija, 1956.

L. D.

OMIŠLJANIN, Vid → VID OMIŠLJANIN

ONOFRIO DI GIORDANO DELLA CAVA, tal. graditelj (Cava kod Salerno, poč. XV. st. — ?). Spominje se u Napulju u prvoj pol. XV. st. kao sudionik pri gradnji utvrda i kao lijevač oružja. Došao je u Dubrovnik 1436. zajedno s Andreom de Bulbito de Tramontem radi gradnje vodovoda iz izvora u Šumetu do Grada. Majstori su se obvezali da će vodovod dug 11,7 km biti gotov do kraja 1437. Po završetku vodovoda gradi se 1438. po Onofrijevu projektu *Velika česma* pokraj Vrata od Pila, šesnaestokranični veliki rezervoar sa stupovima i sa šesnaest odvodnih mjesta ukrašenih lisnatim maskeronima, pokriven kupolom i u donjemu dijelu okružen dovodnim kanalom. Kamene dijelove i ukrase izveli su razni klesari (neke je lukove klesao 1439. R. Stjepković, a Petar Martinov iz Milana radio je 1444. kameni svod rezervoara). O. je 1440. preuzeo gradnju *Male česme* pokraj gradskoga tornja za koju je od kipara Petra Martinova iz Milana naručio izvedbu cjelokupnoga kiparskoga ukrasa. God. 1439—42. radio je na pregradnji Dvora nakon požara 1435, ali se njegov rad ne može posve uočiti jer je Dvor preinačen nakon što je stradao u eksploziji baruta 1463. Nacrte za gradnju predžida i jarka s I strane Stona izradio je 1439, a na tome poslu je radio još 1441. Iste godine sudjeluje pri gradnji tvrđava u Tumbi i Cavtatu. Krajem 1442. O. predlaže da će sagraditi deset mlinova i četrnaest stupa za sukno, koje bi pokretala voda iz vodovoda, ali do realizacije toga ugovora nije došlo te O. 1443. napušta Dubrovnik. — Republika je sposobnoga inženjera u nekoliko navrata pozivala u Dubrovnik te je povodom toga čak uputila molbu napuljskome kralju Alfonsu Aragonskome (1455), ali bez rezultata.

LIT.: C. Fisković, Naši graditelji i kipari XV. i XVI. st. u Dubrovniku, Zagreb 1947, str. 24—30. — L. Beritić, Stonske utvrde, Anali—Dubrovnik, 1954, 3, str. 343—345. — Isti, Dubrovački vodovod, ibid., 1962, 8—9, str. 100. — M. Spremić, Aragonci u Dubrovniku, Beograd 1971. — M. Planić-Lončarić, Organizacija prostora — Urbanizam, u katalogu: Zlatno doba Dubrovnika, Zagreb 1987. — I. Fisković, Reljef renesansnog Dubrovnika, Dubrovnik 1993. Iv. Mat.

OPACIĆ, Nenad, slikar (Varaždin, 14. VII. 1949). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1972 (R. Goldoni). Bio je suradnik Majstorske radionice K. Hegedušića 1972—75. U prvim djelima istražuje odnos bića i stroja (*Vahtar Henrik*, 1974), poslije toga slika tzv. kiborge (kibernetičke organizme), kojima dramatiizira pojedine oblike suvremene tehničke civilizacije. U ciklusu *Varaždinski portali* (1982) interpretira zavičajne motive, a ciklusom *Ples kiborga* (1984) vraća se velikim, polikromnim kompozicijama naglašenih pokreta u prostoru. — Samostalno je izlagao u Zagrebu, Varaždinu, Čakovcu, Mariboru, Beogradu, Kumanovu, Osijeku, Sarajevu, Zadru, Zrenjaninu, Subotici, Somboru, Pančevu, Opatiji, Firenci i Beču.

LIT.: V. Maleković, Uzajamnost bića i stroja, Vjesnik 10. I. 1957. — Z. Poznić, Nenad Opačić (katalog), Zagreb 1979. — J. Depolo, Nenad Opačić (katalog), Zagreb 1985. — E. Fišer, Visoki artizam i individualni stil (katalog), Zagreb 1990. Ž. Sa.

OPATIJA, grad i ljetovalište na I obali Istre nedaleko od Rijeke. Ime je dobio po benediktinskoj opatiji Sv. Jakova (Abbazia St. Jacobi al Palo ili di Preluca), koja se prvi put spominje 1449. God. 1560—1723. u posjedu je riječkih augustinaca a od 1774. riječkoga kaptola. Jednostavna kapela Sv.



HOTEL »SLAVIJA« U OPATIJU

Jakova građena je u sadašnjem obliku 1506 (lat. natpis na nadvratniku), pregrađena je 1774. a proširena 1937.

Početak turizma u Opatiji vezan je uz dovršenje ceste prema Rijeci (1843) i gradnju vile »Angioline«, koju je 1844. podignuo Riječanin Higinio Scarpa. Znatniji turistički razvoj Opatije kao zimovališta i lječilišta počinje 1882, kada Društvo južnih željeznica iz Beča kupuje zemljište i vilu »Angiolinu«. Sred. 80-ih god. započinje gradnja niza velikih hotela, pansiona, vila, ljetnikovaca, sanatorija, paviljona, kupališta, šetališta i parkova. Iz toga su doba hoteli »Kvarner« (1884, arh. Wilhelm), »Imperial«, »Opatija«, park »1. maj« (po nacrtima K. Schuberta), obalni put i lječilišni put za Veprinac — sve 1885, vila »Amalia« (1890) i dr. Potkraj XIX. st. O. se komunalno uređuje; električna rasvjeta se uvodi 1896, vodovod 1897, tramvaj 1908. U prvoj fazi razvoja planska je gradnja postojala jedino na zemljištu Društva južnih željeznica, no već se 1892. donosi regulacijski plan, po kojemu se zgrade uglavnom nižu usporedno s obalom, pročeljem okrenute prema moru i okružene zelenilom.

Arhitektura hotela, pansiona i vila ima obilježja historijskih neostilova s rjeđim primjerima secesije; mediteranski ugođaj daju zgradama raščlanjena pročelja, veličina i vrsta otvora (balkoni, lođe) i ukrasi na pročeljima. Od poznatijih arhitekata u Opatiji su djelovali Carlo Conighi (hotel »Marina«, 1893), Max Fabiani (zgrada lječilišta za državne službenike, danas Dom zdravlja, 1897; vila »Schwegel« u Voloskom, oko 1898) i C. Seidl (veliki broj vila i hotela, crkva Navještenja, 1906; zgrade općine i suda, 1908). Seidl upotrebljava mjesne građevne i ukrasne elemente i zgrade nastoji uklopiti u pejzaž. Gradnju velike lječilišne zgrade (Kurpalast) po projektima bečkih arhitekata (E. Hoppe, M. Kammerer, O. Schöenthal, C. Seidl) spriječilo je izbijanje I. svj. r. — Od mnogobrojnih zgrada podignutih poslije II. svj. r. ističu se hoteli »Ambasador« (Z.



VILA »ANGIOLINA« U OPATIJU